

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a soudce Pavla Molka v právní věci žalobců: a) **M. S.-R.-R.**, b) **I. S.**, c) **H. S. R.**, všichni zast. Mgr. Alenou Kinclovou, advokátkou se sídlem Sadová 1808, Lysá nad Labem, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 4. 2014, čj. MV-530-49/VS/2012, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2016, čj. 62 A 56/2014-118,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á.**
- II.** Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Nynější věc je součástí dlouholetého restitučního sporu žalobců. V souvislosti s ním vedou žalobci řadu řízení, která se točí kolem státního občanství jejich předka, H. N. S.-R.-R., nar. X zemř. Y.

[2] V této věci se žalobci za pomoci § 142 správního řádu domáhali určení neplatnosti přihlášení se jejich předka k německé národní příslušnosti podpisem dotazníku *Fragebogen* dne 29. 9. 1939. Neplatnost měla být dána zejména tím, že jejich předek učinil podpis pod nátlakem nacistů. Krajský úřad Jihomoravského kraje rozhodnutím ze dne 12. 9. 2012,

čj. JMK 69732/2012, žádost zamítl s odůvodněním, že otázka, jež má být předmětem řízení o určení právního vztahu ve smyslu § 142 správního řádu, již byla posuzována v rámci jiných správních řízení. Procedura podle § 142 proto nebyla na místě. Žalovaný odvolání žalobců zamítl a potvrdil správnost závěru krajského úřadu. Žalobci se svou žalobou neuspěli ani u krajského soudu, který žalobu zamítl a zcela se ztotožnil s právním názorem správních orgánů.

II. Obsah kasační stížnosti, vyjádření žalovaného, replika a duplika

[3] Žalobci (dále jen „stěžovatelé“) se proti rozsudku krajského soudu brání velmi obsáhlou kasační stížností. V ní nejprve rekapitulovali průběh dosavadního řízení v této věci i ve věcech souvisejících. Kasační stížnost podávají podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Krajskému soudu vytýkají celou řadu pochybení, která lze stručně shrnout následujícím způsobem. Krajský úřad Jihomoravského kraje měl o jejich žádosti podle § 142 správního řádu rozhodnout, neboť podmínky pro rozhodnutí dány byly; správní orgány byly vázány předchozími rozhodnutími civilních soudů, které je k rozhodování zavázaly. Všechny úřední osoby Krajského úřadu Jihomoravského kraje byly podjaté, což stěžovatelé odůvodňují závěry zdejšího soudu o systémové podjatosti. Krajskému úřadu a žalovanému vyčítají průtahy a žalovanému vytýkají i mnohá další pochybení v jiných řízeních souvisejících s jejich restitučním nárokem. K prokázání svých tvrzení navrhuji provést řadu důkazů.

[4] Žalovaný se ve svém vyjádření ztotožnil se závěry krajského soudu. Zdůraznil, že posuzovaná věc, tj. určení neplatnosti přihlášky předka stěžovatelů k německé národnosti, byla předmětem správního řízení ve věci zachování československého státního občanství dle ústavního dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Deklaratorní rozhodnutí podle § 142 správního řádu nelze vydat, neboť otázka vzniku, trvání nebo zániku právního vztahu je řešena v rámci jiného správního řízení, vedeného podle předpisů o státním občanství.

III. Posouzení kasační stížnosti

[5] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; neshledal přitom vady, kterými je soud povinen se zabývat i bez návrhu (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost je obsáhlá, pohříchu však poněkud zmatená, směřující mnoho argumentů, které se nynější věci vůbec netýkají. Nejvyšší správní soud předesílá, že se dále bude věnovat jen těm kasačním námitkám, které se vskutku týkají nyní posuzované věci, tedy rozhodnutí žalovaného, kterým potvrdil rozhodnutí o zamítnutí žádosti stěžovatelů ve věci určení neplatnosti právního vztahu podle § 142 odst. 1 správního řádu, konkrétně přihlášení se předka stěžovatelů k německé národnosti dne 29. 9. 1939 pro nátlak a výhrůžky okupačních orgánů. Proto se soud dále nevěnuje tvrzeným pochybením, která souvisí s řízeními jinými, zejména podle předpisů upravujících otázku státního občanství předka stěžovatelů a dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě

pokračování

československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Případná pochybení správních orgánů v těchto řízeních stěžovatelé mohou nebo mohli namítat v rámci těchto řízení, resp. v řízení před správními soudy o žalobách s těmito řízeními souvisejícími.

[7] Ze stejných důvodů není pro nynější věc aplikovatelný ani nález ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04 (N 133/37 SbNU 675). Ústavní soud v tomto nálezu neřešil otázku použití § 142 správního řádu na situaci stěžovatelů, ale otázku zcela jinou. Touto otázkou byly právní důsledky eventuálního petitu žádosti předka stěžovatelů ze dne 5. 10. 1945 o zjištění, zda se mu zachovává československé státní občanství podle § 2 odst. 1 dekretu č. 33/1945 Sb., a o vydání prozatímního osvědčení o zachování československého státního občanství ve smyslu § 2 odst. 2 dekretu. V tomto eventuálním návrhu předek stěžovatelů argumentoval tím, že je Němcem, který zůstal věrný Československé republice, nikdy se neprovinil proti národům českému a slovenskému, činně se zúčastnil boje za osvobození republiky a trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem (§ 2 odst. 1 dekretu). Předkovi stěžovatelů vydal Okresní národní výbor v Boskovicích dne 20. 3. 1946 osvědčení o okolnostech nasvědčujících splnění podmínek uvedených v § 2 odst. 1 dekretu. Finálně však o žádosti rozhodlo Ministerstvo vnitra teprve po 56 letech, v roce 2002, a to tak, že se státní občanství předka stěžovatelů nezachovalo. Nález Ústavního soudu tento postup kritizoval: „*Ministerstvo vnitra zcela přehodnotilo právní závěry ONV v Boskovicích z roku 1946, přičemž ONV v Boskovicích v roce 1946 byl, na rozdíl od Ministerstva vnitra v roce 2002, orgánem způsobilým bezprostředního poznání a hodnocení skutečností podle ustanovení § 2 odst. 1 dekretu č. 33/1945 Sb., jednak z toho, že k tomuto přehodnocení došlo ve zjevném rozporu s obsahem správního spisu*“.

[8] Na cit. nález, se kterým se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje, navázalo další řízení před žalovaným. S tímto řízením nicméně nelze směřovat řízení nynější, které je řízením zcela jiným. Proto veškeré námitky jdoucí směrem k navazujícímu řízení před žalovaným po zrušovacím nálezu Ústavního soudu se mýlí s nynější věcí. Stejně tak s tím nelze jakkoliv směřovat návrh na obnovu již pravomocně skončených řízení o zachování československého státního občanství, jakkoliv to stěžovatelé opakovaně činí.

[9] Ze stejných důvodů nemohl Nejvyšší správní soud jakkoliv hodnotit polemiku s výkladem dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Podle § 142 odst. 1 správního řádu správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo. Jak však říká § 142 odst. 2 správního řádu, podle odstavce 1 správní orgán nepostupuje mj. tehdy, *jestliže může otázku vzniku, trvání nebo zániku právního vztahu řešit v rámci jiného správního řízení*.

[12] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se žalovaným i krajským soudem, že právě § 142 odst. 2 správního řádu znemožňuje o žádosti stěžovatelů rozhodnout. Otázky státního občanství, včetně otázky přihlášení se k německé národnosti v době nesvobody, bylo

možno řešit v řízení o zjištění zachování československého státního občanství podle § 2 dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., resp. v řízení podle § 1 téhož dekretu. Pokud tedy bylo nebo mohlo být vedeno řízení, v jehož rámci byla posuzována existence určitého právního vztahu, byť třeba jen jako otázka předběžná, nelze se domáhat podle § 142 správního řádu vydání deklaratorního rozhodnutí o této otázce (§ 142 odst. 2). Opačný výklad by popřel jasnou normu obsaženou v § 142 odst. 2. Navíc by vytvářel nepřehledné situace, kdy by se vyřešení určité právní otázky mohlo dít v paralelně vedených řízeních, jednak podle § 142 správního řádu, jednak v rámci řízení jiného.

[13] Stěžovatelé tvrdí, že žalovaný měl postupem podle § 142 správního řádu napravit četná pochybení, která doposud správní orgány v jiných řízeních učinily. Řízení podle § 142 však není žádným superrevizním prostředkem ve vztahu k řízením jiným.

[14] Stěžovatelé z rozhodnutí civilních soudů dovozují, že správní orgány měly povinnost o žádosti podle § 142 správního řádu rozhodnout. Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2680/2011, jakož i z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 18 Co 20/2011, plyne pouze to, že o určovací žalobě stěžovatelů nemohly civilní soudy rozhodovat věcně, neboť k tomu vůbec nemají pravomoc. Slovy usnesení Městského soudu v Praze, soud musel „*jako nepřípustnou odmítnout snahu žalobců obejít správní řízení, v němž je správní orgán oprávněn rozhodnout a posoudit i v žalobě žalobců uváděnou jednu z podmínek významných pro rozhodnutí ve správním řízení ve věci státního občanství*“. Proto také výrokem Městský soud vyslovil, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Ministerstvu vnitra. Z výroku o postoupení ovšem nelze dovodit povinnost správního orgánu rozhodnout o žádosti stěžovatelů meritorně. Takové postoupení správní orgán „*zavazuje jen potud, že je povinen se věcí zabývat, a to přirozeně i potud, zda je k tomu skutečně věcně, místně a popřípadě i funkčně příslušný*“ (rozsudek NSS ze dne 7. 3. 2012, čj. Komp 6/2011-59, č. 2643/2012 Sb. NSS, bod 21). Pokud tedy správní orgán dovodil, že podle § 142 správního řádu rozhodovat nemůže, a proto žádost zamítl, plně respektoval výrok civilního soudu o postoupení věci.

[15] Jako s věcí naprosto se míjející je pak třeba hodnotit návrh na provedení desítek důkazů, které stěžovatelé – neznámo proč – krajskému soudu i Nejvyššímu správnímu soudu nabízejí. Tyto důkazy jistě mohou mít svůj význam, ovšem nikoliv v tomto řízení, ale v jiných řízeních, na která odkazuje § 142 odst. 2 správního řádu, event. v řízení o obnově těchto řízení.

[16] Konečně se nelze ztotožnit ani s tím, že by úřední osoby Krajského úřadu Jihomoravského kraje byly z řízení vyloučeny pro riziko systémové podjatosti. Jak říká judikatura, důvodem k pochybnostem o nepodjatosti může být cokoli, co vzhledem ke své povaze může založit nežádoucí vztah mající potenciál ke „zkřivení“ postoje úřední osoby k výkonu jí svěřené pravomoci. Něčím takovým jistě může být pracovněprávní vztah úřední osoby ke kraji jako entitě, která sama má na výsledku určitého správního řízení zájem nebo která je přímo nebo nepřímo ovlivňována osobami, jež takový zájem mají (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 27. 11. 2012, čj. 1 As 19/2010-106, č. 2801/2013 Sb. NSS, body 33, 55). Stěžovatelé však neříkají, že by Jihomoravský kraj měl majetkový zájem na výsledku jejich restitučních řízení. Konkrétní výroky hejtmána kraje se vztahují jen k církevním restitucím, aniž by stěžovatelé byli s to ukázat, že obdobný negativní vztah má hejtmán ke všem restitucím, tedy též restitucím fyzických osob. Pro posouzení rizika

pokračování

systémové podjatosti je významná i nekontroverzní povaha neaplikovatelnosti procedury podle § 142 správního řádu (viz shora).

[17] Průtahy v řízení před správním orgánem nemohou bez dalšího vést k protizákonnosti správního rozhodnutí, které z řízení vzešlo; pokud stěžovatelé přece jen měli pochybnosti o délce správního řízení, mohli a měli využít prostředky ochrany proti nečinnosti správních orgánů, které právní řád předpokládá (§ 80 správního řádu, § 79 a násl. s. ř. s.). Proto se soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí ani nemusel zabývat tím, zda skutečně k nějakým průtahům došlo.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[18] Nejvyšší správní soud proto ze všech výše uvedených důvodů kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, zamítl jako nedůvodnou.

[19] O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé neměli ve věci úspěch a nemají právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému v řízení o kasační stížnosti žádné náklady přesahující rámec obvyklé úřední činnosti nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů nepřiznal.

[20] Nad rámec rozhodnutí ve věci samé považuje soud za nutné vyjádřit se k podobě kasační stížnosti. Zástupcem stěžovatelů byla po celou dobu řízení před správními soudy advokátka, tedy právní profesionálka. Kasační stížnost však působí naprosto neprofesionálně. Textace kasační stížnosti (neúplné a někdy nesrozumitelné věty, chaotická struktura) a dokonce i samotná grafická podoba kasační stížnosti svědčí přinejmenším o značné nepozornosti při jejím koncipování.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. července 2016

Zdeněk Kühn
předseda senátu